

Forfatter: Rode, Helge

Titel: Udrag fra Regenerationen i vort Aandsliv

Citation: Rode, Helge: "Regenerationen i vort Aandsliv", i Rode, Helge: *Regenerationen i vort Aandsliv*, Gyldendalske Boghandel. Nordisk Forlag, 1923, s. 107. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-rode_09-shoot-idm140397623245088/facsimile.pdf (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Regenerationen i vort Aandsliv

Georg Brandes med saa stor Iver tog sig af Landets Religion og moralske Tænkemaade. Her havde en høj Grad af Finfølelse været paa sin Plads og Forsigtighed en Dyd. Alligevel er det forstaaeligt, at Tidens Strømninger lokkede den Dristige til Dundristighed.

I Politik kan Interesséfællesskabet bære langt, men Aandslivet paa bred Basis kræver noget andet og mere; en dybere Samfølelse, som kommer af fælles Forudsætninger. Mænd kan være enige om Ting, men der er noget, som ligger dybere end Meninger, og som en skønne Dag vil gøre sig gældende. Det drejer sig ikke her om Kristendom i snever Forstand. Hug nogle Grene af Træet, Stammen staar der. Hug Stammen over, Rødderne er der. Grav Rødderne op, da skal nok Tomheden i Bunden mærkes. Men lad Træet vokse, saa vil det maaske vise sig, at der er Plads selv for de højeste under dets Krone.

I den kristne Verden er Tanken stillet mellem Tro og Tvivl, om ogsaa alle Dogmer er døde. Det er et Arbejde, en Øvelse og en Prøvelse. Men Georg Brandes kendte hverken Tro eller Tvivl, i alt Fald ikke paa den Maade. Han havde Hellas. Udviklingens Mand vilde skrue Tiden tilbage under Fremskridtets Banner til et Ingenmandsland, hvis Mysterier var glemte, hvis Ethos var brudt og af hvis Guder kun menneskelige Lidenskaber var tilbage. Vi har set, hvorledes det gaar Goethe, naar Brandes lægger Hovedvægten paa „*Helleneren*“ med Underkendelse af det gotisk kristelige. Mefistofeles vinder Partiet. „Renaissancen“s Forsøg giver Hi-

storiens Beviser for det samme; vi selv har gjort Erfaringer om mefistofelisk Kultur.

I Gennembrudets Kamptid stod Brandes som en tapper Fører for en tapper Flok paa den farligste, mest udsatte Post, men dybest set var han ogsaa usaarlig. En saadan Mand vil blive forgudet, han vil kunne drive sine Tropper længere frem, end de selv har Mod til. En Ungdom i Kamp er skøn, og det er intet Under, at Halvfjerdserne for mange staa lysende i Mindet. Noget blev der ogsaa vundet og i hvert Fald var Kampen en Værdi; men selv blandt den Tids Mænd maatte nogle efterhaanden komme til Klarhed over, at de havde slaact haardere, end de havde villet, at de havde hugget ned, hvad de kan hænde burde have sparet. De maatte føle Forudsætningernes Forskellighed, at de havde ofret for deres Fører, kæmpet for hans Sag, men han ikke for deres! Hvor gerne han end vilde — helt kunde han kun kæmpe for sin egen.

Forskelligheden i Forudsætninger maatte gøre Brandes til en isoleret Mand, skønt han altid havde en Hær, ensom, ikke som den, der har nok i sig selv, men som den, der længes efter noget, han aldrig kan naa. Ensom, ikke som den, der er forud for sin Tid og derfor har Blikket langt fremme, men som den, der ikke kan se tilbage.

Umuligheden af Tilbageblik (for derved vilde Forudsætningernes Forskellighed komme frem), Ulysten til central Fordybelse har gjort, at Brandes, der forvandlede sig som *Proteus*, aldrig virkelig har udviklet sig, men i alle Omskiftelser er forbleven